

POHJANPAHKASIENI

FT, MML Oiva Nissinen, MTT, Alueellinen yksikkö, Lapin tutkimusasema, oiva.nissinen@mtt.fi

Pohjanpahkasieni (*Sclerotinia borealis*) (englanniksi: snow cald and Sclerotinia –snow mold) aiheuttaa nurmilla ns. pahkamätätaudin. Sieni on erikoistunut hyvin kylmiin olosuhteisiin ja tekee tuhoja siellä, missä pysyvä lumipeite säilyy vähintään 5-6 kuukautta. Tästä syystä sitä esiintyy lähinnä Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Taudin tappamat oraat ovat keväällä harmaita rihmaisiksi kuihtuneita. Kuolleissa kasveissa on havaittavissa pitkänomaisia suuria 2-8 mm pituisia aluksi harmaita myöhemmin mustia suuria rihmastopahkoja, joiden avulla sieni säilyy lepotilassa kesän yli. Syksyllä rihmastopahkat itävät kasvattaen maljamaisia itiömiä. Näissä muodostuvat ilmaväintäiset itiöt ovat pääasiallinen saastunnan lähde.

Taudille ei ole tehokasta kemiallista torjuntakeinoja. Nurminata, niittynurmikka ja rehukattara ovat kestäviä. Timotei, koiranheinä, punanata ja englanninraiheinä ovat puolestaan alttiita sienen tuhoille. Kunnolla karaistuneet ja oloihin sopeutuneet lajikkeet vastustavat parhaiten myös pohjanpahkasienen tuhojen muodostumista.

Lapissa nurmen perustaminen suojaviljan kanssa keväällä on vähentänyt sienen esiintymistä ja tuhoja ensimmäisen vuoden timoteissa. Heinäkuun lopulla ja elokuun alussa ilman suojakasvia perustetuissa timoteinurmissa esiintyy eniten pohjanpahkasienen tuhoja.

Rihmastopahkat saattavat säilyä nurmen pinnassa itämiskykyisinä useita vuosia. Kynettäessä syväälle maahan joutuneet rihmastopahkat sen sijaan menettävät nopeasti itämiskykynsä. Kasvinvuorottelulla voidaan näin vähentää rihmastopahkojen rikastumista maassa ja vähentää jonkin verran sienen tuhoja.

Asiasanat: nurmikasvit, talvenkestävyys, talvituhoisienet, pahkamätä, pohjanpahkasieni, Sclerotinia borealis



Kuva 1. Pohjan pahkasienen itiömiä syksyllä. Kuva: Oiva Nissinen.



Kuva 2. Pohjan pahkasienen talvituhoja heinäkuussa kylvetyssä timoteissa Rovaniemellä. Kuva: Oiva Nissinen.